

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 226/2022-22

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ladislava Duditša a sudcov Libora Duľu a Ivana Fiačana (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], zastúpeného JUDr. Martinou Řeřichovou, PhD., advokátka s. r. o., Námestie slobody 13/25, Humenné, IČO 53 065 042, v mene ktorej koná advokátka a konateľka spoločnosti JUDr. Martina Řeřichová, PhD., proti rozsudku Krajského súdu v Prešove č. k. 4To 5/2019-204 z 28. februára 2019 a uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 3 Tdo/40/2021 z 29. septembra 2021 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 2. decembra 2021 domáhal, aby ústavný súd vyslovil porušenie jeho práv vyplývajúcich z čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 2 a 4, čl. 49 a čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a z čl. 6 ods. 1 a 3 písm. a), b), c) a d) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“). K porušeniu týchto práv malo dôjsť rozhodnutiami všeobecných súdov označenými v záhlaví tohto uznesenia.
2. Sťažovateľ na základe tvrdeného porušenia svojich práv žiadal, aby ústavný súd napadnuté rozhodnutia všeobecných súdov zrušil, vec vrátil na ďalšie konanie Krajskému súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) a aby sťažovateľovi priznal finančné zadostučinenie za porušenie jeho práv vo výške 6 000 eur.
3. K ústavnej sťažnosti pripojil sťažovateľ kópie napadnutých súdnych rozhodnutí, kópiu rozsudku Okresného súdu Humenné (ďalej len „okresný súd“) v jeho veci (pozri bod 5 odôvodnenia

tohto uznesenia), splnomocnenie pre právneho zástupcu na zastupovanie v konaní pred ústavným súdom a na výzvu ústavného súdu aj kópie odvolania sťažovateľa proti rozsudku okresného súdu, zápisnice z verejného zasadnutia krajského súdu z 28. februára 2019 a dovolania sťažovateľa proti rozsudku krajského súdu (pozri body 10 a 15 odôvodnenia tohto uznesenia).

4. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva nasledovný stav veci:

5. Sťažovateľ bol rozsudkom okresného súdu č. k. 3T/123/2018-187 z 10. decembra 2018 uznaný za vinného zo spáchania zločinu prevádzačstva podľa § 355 ods. 2 písm. a) Trestného zákona a bol mu (okrem iného) uložený nepodmienečný trest odňatia slobody v trvaní štyroch rokov.

6. Z rozsudku okresného súdu vyplýva, že uvedený zločin mal sťažovateľ spáchať tým, že „... dňa 8. júla 2018 v ranných hodinách za sľúbenú finančnú odmenu najmenej vo výške 200 eur prevádzal na osobnom motorovom vozidle z presne nezisteného miesta od štátnej hranice medzi Ukrajinou a Slovenskou republikou po ceste smerom do vnútrozemia štyroch nelegálnych migrantov vietnamskej štátnej príslušnosti, pričom v čase o 07.35 hod. 50 m od obce [REDAKOVANÉ] bol zastavený a kontrolovaný policajnou hliadkou z RHCP, MZJ Sobrance...“.

7. Okresný súd na základe opísaného skutkového stavu v tzv. právnej vete výroku svojho rozsudku uzavrel, že sťažovateľ „... v úmysle získať pre seba priamo finančnú výhodu, pre osobu, ktorá nie je štátnym občanom Slovenskej republiky alebo osobou s trvalým pobytom na území Slovenskej republiky, pomáhal nedovolené prekročenie štátnej hranice Slovenskej republiky a prechod cez jej územie...“.

8. Za podstatné ústavný súd tiež považuje, že okresný súd uvedený skutok kvalifikoval odlišne ako prokurátor v obžalobe, keď s prihliadnutím na argumentáciu sťažovateľa skonštatoval, že trestný čin prevádzačstva nie je možné spáchať na viacerých osobách (str. 5 odôvodnenia rozsudku okresného súdu).

9. Sťažovateľ pred okresným súdom v uvedenej otázke týkajúcej sa právnej kvalifikácie skutku sťažovateľa argumentoval rozhodnutím najvyššieho súdu vo veci sp. zn. 3Tdo/75/2012, v zmysle ktorého je trestný čin spáchaný na osobe vtedy, ak predmetom útoku je človek, t. j. jeho život, zdravie, resp. telesná integrita. Okrem toho poukázal na rozhodnutie Krajského súdu v Bratislave vo veci sp. zn. 3To/88/2017 a na rozhodnutia rôznych okresných súdov vo veciach trestných činov prevádzačstva, pri ktorých sa skutok týkal viacerých nelegálnych migrantov (vždy viac ako troch), napriek tomu nebol kvalifikovaný ako spáchaný závažnejším spôsobom konania na viacerých osobách.

10. Proti rozsudku okresného súdu podal odvolanie sťažovateľ a prokurátor. O týchto odvolaniach rozhodol krajský súd rozsudkom č. k. 4To 5/19-204 z 28. februára 2019, ktorým rozsudok okresného súdu zrušil.

11. Krajský súd svojím rozsudkom na skutkovom základe uvedenom v bode 6 odôvodnenia tohto uznesenia zároveň uznal sťažovateľa za vinného zo spáchania zločinu prevádzačstva podľa § 355 ods. 2 písm. a) a ods. 3 písm. d) Trestného zákona v spojení s § 138 písm. j) Trestného zákona a uložil mu nepodmienečný trest odňatia slobody v trvaní sedem rokov. Krajský súd zároveň zamietol odvolanie sťažovateľa.

12. Krajský súd v tzv. právnej vete výroku svojho rozsudku uviedol, že sťažovateľ „... v úmysle získať pre seba priamo finančnú výhodu, osobe, ktorá nie je štátnym občanom Slovenskej republiky alebo osobou s trvalým pobytom na území Slovenskej republiky, pomáhal pri jej prechode cez územie Slovenskej republiky, a uvedený čin spáchal závažnejším spôsobom konania – na viacerých osobách...“.

13. Vo vzťahu k otázke spáchania skutku na viacerých osobách krajský súd predovšetkým poukázal na uznesenie najvyššieho súdu vo veci sp. zn. 2Tdo 52/2018 z 11. decembra 2018, v zmysle ktorého je trestný čin prevádzačstva možné spáchať na viacerých osobách [predmetné rozhodnutie najvyššieho súdu bolo publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky (ďalej len „zbierka stanovísk a rozhodnutí“) pod č. R 18/2019].

14. Krajský súd ďalej uviedol, že závery najvyššieho súdu vo veci sp. zn. 3Tdo/75/2012 boli prekonané v zjednocujúcom stanovisku najvyššieho súdu publikovanom v zbierke stanovísk a rozhodnutí pod č. R 13/2015. Okrem toho krajský súd poukázal aj na rozhodnutie najvyššieho súdu vo veci sp. zn. 2Tdo/35/2014 (publikované v zbierke stanovísk a rozhodnutí pod R 15/2015), z ktorého vyplýva, že trestný čin je možné spáchať na viacerých osobách bez toho, aby išlo o poškodené osoby.

15. Sťažovateľ podal proti rozsudku krajského súdu dovolanie, ktoré Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) uznesením č. k. 3 Tdo/40/2021 z 29. septembra 2021 odmietol.

II.

Argumentácia sťažovateľa

16. Námietky sťažovateľa proti napadnutým rozhodnutiam krajského a najvyššieho súdu ústavný súd rozdelil do nasledovných častí:

II.1. Nesprávna právna kvalifikácia skutku:

17. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti zvýraznil údajný rozpor medzi výrokom a odôvodnením rozsudku krajského súdu. Tento rozpor mal spočívať v tom, že krajský súd síce sťažovateľa odsúdil za spáchanie trestného činu prevádzačstva, z odôvodnenia jeho rozhodnutia však vyplýva, že nebolo sťažovateľovi kladené za vinu a ani zistené, že by pomáhal prevádzať nelegálnych migrantov cez štátnu hranicu Slovenskej republiky. Okrem toho nebolo zistené ani to, že by sťažovateľovi za pomoc migrantom bola poskytnutá finančná alebo iná materiálna výhoda, keďže sľúbená čiastka mu nebola vyplatená a mala slúžiť len na úhradu nákladov sťažovateľa.

18. Podľa sťažovateľa sa však pre naplnenie skutkovej podstaty trestného činu prevádzačstva podľa § 355 ods. 2 písm. a) Trestného zákona vyžaduje preukázanie oboch už uvedených skutočností (pomoc pri prekročení štátnej hranice a vyplatenie odmeny), teda zistený skutok nebol trestným činom v zmysle predmetného zákonného ustanovenia.

19. Sťažovateľ ďalej poukázal na skutočnosť, že na základe odvolania prokurátora proti rozsudku okresného súdu kvalifikoval krajský súd skutok, za spáchanie ktorého bol sťažovateľ odsúdený, ako zločin spáchaný závažnejším spôsobom konania, pretože bol spáchaný na viacerých osobách

[§ 355 ods. 2 písm. a) a ods. 3 písm. d) Trestného zákona v spojení s § 138 písm. j) Trestného zákona]. V dôsledku toho bol sťažovateľovi uložený trest odňatia slobody až v rozsahu sedem rokov.

20. Podľa sťažovateľa však nie je trestný čin prevádzachstva možné spáchať na osobách, pretože nelegálni migranti nie sú obeťami tohto trestného činu a nie je na nich možné nahliadať ako na poškodených. Ustanovenia § 355 Trestného zákona totiž chránia štátnu hranicu, bezpečnosť krajiny a verejný poriadok, preto objektom predmetného trestného činu sú záujmy štátu, nie záujmy nelegálnych migrantov.

21. Pri trestnom čine prevádzachstva tiež nie je podľa sťažovateľa možné považovať nelegálnych migrantov za hmotný predmet útoku, pretože predmetom útoku je v danom prípade štátna hranica, resp. jej konkrétny úsek.

22. Krajský súd v odôvodnení svojho rozhodnutia síce poukázal na uznesenie najvyššieho súdu č. k. 2Tdo/35/2014 z 8. júla 2014, to sa však týkalo trestného činu nedovolenej výroby omamných a psychotropných látok, jedov alebo prekurzorov, ich držania a obchodovania s nimi podľa § 172 Trestného zákona. V tomto rozhodnutí najvyšší súd dospel k záveru, že uvedený trestný čin možno spáchať na osobe, hoci táto osoba nie je poškodeným (išlo o osoby, ktorým páchatel' trestného činu zabezpečil omamnú látku, psychotropnú látku, jed alebo prekurzor niektorým zo spôsobov uvedených v dotknutom ustanovení Trestného zákona).

23. Podľa sťažovateľa však nie je možné porovnávať trestný čin prevádzachstva, ktorého objektom je záujem štátu, s trestnými činmi, ktorých objektom je ochrana života a zdravia (ako napríklad pri trestnom čine podľa § 172 Trestného zákona), ochrana slobody a ľudskej dôstojnosti, rodiny a mládeže alebo ochrana vlastníckeho práva.

24. Vychádzajúc z uvedeného, sťažovateľ uzavrel, že nelegálni migranti nie sú ani obeťami ani predmetom útoku trestného činu prevádzachstva, a len samotná skutočnosť, že § 335 ods. 3 písm. d) Trestného zákona odkazuje na závažnejší spôsob konania, neznamená, že je v danom prípade možné aplikovať ustanovenie § 138 písm. j) Trestného zákona.

25. Spáchanie trestného činu na (viacerých) osobách podľa § 138 písm. j) Trestného zákona je podľa sťažovateľa možné výlučne vtedy, ak je trestný čin spáchaný proti životu alebo zdraviu viacerých osôb, resp. zásahom do ich telesnej integrity, t. j. predmetom útoku musia byť tieto osoby.

26. Sťažovateľ ďalej uviedol, že na základe jeho dovolania najvyšší súd v tejto otázke odkázal na svoje predchádzajúce rozhodnutie, ktoré bolo publikované v zbierka stanovísk a rozhodnutí pod č. R 18/2019 a podľa ktorého je možné trestný čin prevádzachstva spáchať na viacerých osobách. Tento názor vyjadrený najvyšším súdom je podľa sťažovateľa vzhľadom na už uvedené skutočnosti v rozpore so zákonom.

27. V tejto súvislosti sťažovateľ podobne ako v konaní pred všeobecnými súdmi (pozri bod 9 odôvodnenia tohto uznesenia) poukazoval na závery rozhodnutia najvyššieho súdu vo veci sp. zn. 3Tdo/75/2012 a tiež na štyri rozsudky rôznych okresných súdov z rokov 2012 až 2015, ktoré sa týkali trestného činu prevádzachstva, pričom v týchto rozsudkoch všeobecné súdy

neaplikovali osobitný kvalifikačný pojem podľa § 138 písm. j) Trestného zákona, hoci aj v týchto prípadoch sa spáchanie trestného činu týkalo väčšieho počtu nelegálnych migrantov (od štyroch až po 138 osôb).

II.2. Namietané porušenie práva na obhajobu a nezákonne vykonané dôkazy:

28. K ďalšiemu porušeniu práv sťažovateľa malo dôjsť aj tým, že nebol prítomný na výsluchu štyroch svedkov.

29. Išlo o výsluchy troch zo štyroch nelegálnych migrantov, ktoré sa uskutočnili 8. júla 2018, teda ešte pred tým, ako bolo 11. júla 2018 proti sťažovateľovi vznesené obvinenie a bol mu ustanovený právny zástupca v trestnom konaní. Predmetné výsluchy po vznesení obvinenia už neboli zopakované.

30. Okrem toho neboli sťažovateľ a ani jeho právny zástupca prítomní na výsluchu svedkyne [REDAKOVANÉ], ktorý sa uskutočnil 10. septembra 2018.

31. Sťažovateľ uviedol, že ak je výsluch svedka rozhodujúcim dôkazom, potom musí byť zopakovaný aj po vznesení obvinenia a za prítomnosti obvineného, resp. jeho obhajcu, pretože v opačnom prípade je porušené právo na obhajobu, ktorého súčasťou je aj možnosť zúčastňovať sa vyšetrovacích úkonov a vyjadrovať sa k vykonaným dôkazom, resp. aj navrhovať vykonanie dôkazov tak, aby vyšli najavo všetky skutočnosti v prospech obvineného.

32. Sťažovateľ časť svojej ústavnej sťažnosti venoval aj argumentácii, v zmysle ktorej boli pri výsluchoch nelegálnych migrantov porušené ich práva na konanie v jazyku, ktorému rozumejú.

33. Pri uvedenom závere poukázal na skutočnosť, že ako tlmočník z vietnamského do slovenského jazyka a späť bola v trestnom konaní pribratá osoba, ktorá nebola uvedená v zozname tlmočníkov, s odôvodnením, že žiaden zapísaný tlmočník nebol zastihnutelný. Uvedená osoba síce zložila sľub, tento sľub však neobsahoval úradnú pečať, výslovný súhlas osoby tlmočníka a podľa sťažovateľa neposkytuje garanciu kvality tlmočenia a odbornosti tlmočníka.

34. Sťažovateľ k uvedenému dodal, že zápisnice o výsluchoch svedkov boli napísané len v slovenskom jazyku, absentuje v nich zmienka o pribratí tlmočníka a je z nich možné vyvodiť jednoznačný záver, že žiadnemu zo svedkov nebol pretlmočený obsah poučenia podľa § 130 ods. 2 Trestného poriadku.

II.3. Nedostatočne zistený skutkový stav:

35. S nezákonne vykonanými dôkazmi úzko súvisela aj ďalšia sťažovateľova námietka, v zmysle ktorej nebola preukázaná identita údajných nelegálnych migrantov, ktorých sťažovateľ prevádzal po ich prechode hranicou Slovenskej republiky, resp. nebolo preukázané, že išlo o nelegálnych migrantov, t. j. osoby, ktoré neboli štátnymi občanmi Slovenskej republiky alebo osobami, ktoré v Slovenskej republike nemali trvalý pobyt.

36. Nelegálni migranti mali byť podľa rozhodnutí všeobecných súdov vietnamskými štátnymi príslušníkmi, čo malo vyplývať z ich výsluchov. Tieto výsluchy však, ako už bolo uvedené, podľa sťažovateľa neboli vykonané v súlade so zákonnými ustanoveniami upravujúcimi výsluch

osôb, ktoré neovládajú jazyk, v ktorom sa viedlo trestné konanie. Pochybnosti podľa sťažovateľa vzbudzoval aj fakt, že všetci títo svedkovia mali vypovedať rovnako.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

37. Právo sťažovateľa namietať na ústavnom súde porušenie svojich práv vyplývajúcich z ústavy a dohovoru je upravené v čl. 127 ústavy, pričom predpokladom pre uplatnenie tohto práva je aj skutočnosť, že o ochrane týchto práv nerozhoduje iný súd.

38. Podrobnosti týkajúce sa rozhodovania o ústavných sťažnostiach sú v súlade s čl. 140 ústavy upravené v zákone č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“). Podľa tohto zákona každý návrh na začatie konania vrátane ústavnej sťažnosti [§ 41 a § 42 ods. 1 a 2 písm. f) zákona o ústavnom súde] ústavný súd predbežne prerokuje bez prítomnosti sťažovateľa na neverejnom zasadnutí (§ 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde).

39. Účelom predbežného prerokovania ústavnej sťažnosti je zistenie, či sú splnené podmienky pre prijatie ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie a pre meritórne rozhodnutie (§ 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde). Pokiaľ tieto podmienky splnené nie sú, ústavný súd na predbežnom prerokovaní ústavnú sťažnosť odmietne (§ 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

40. V súlade s citovanými zákonnými ustanoveniami ústavný súd predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť sťažovateľa.

III.1. K odmietnutiu sťažnosti vo vzťahu k rozsudku krajského súdu:

III.1.1. Nedostatok právomoci ústavného súdu:

41. Ústavný súd v zmysle svojej ustálenej judikatúry podľa § 56 ods. 2 písm. a) v spojení s § 132 ods. 1 zákona o ústavnom súde odmietne už pri predbežnom prerokovaní ústavnú sťažnosť pre nedostatok právomoci, ak o porušení základného práva alebo slobody sťažovateľa bol oprávnený rozhodovať iný súd na základe dostupného a účinného právneho prostriedku nápravy v systéme všeobecného súdnictva.

42. Uvedený záver vychádza z princípu subsidiarity zakotveného v čl. 127 ods. 1 ústavy, podľa ktorého ochrana ústavnosti nie je výlučne úlohou ústavného súdu, ale je úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií (napr. IV. ÚS 69/2022, bod 10 odôvodnenia).

43. Za účinný prostriedok nápravy sa vo vzťahu k rozhodnutiu krajského súdu považuje dovolanie. Dovolanie je však účinným prostriedkom nápravy len vtedy a len v takom rozsahu, v akom na základe dovolacích dôvodov dovolací súd meritórne preskúma rozhodnutie krajského súdu (pozri napr. II. ÚS 242/2021, body 32 a 34 odôvodnenia).

44. Námietky sťažovateľa uvedené v bodoch 17 až 27 a 35 a 36 odôvodnenia tohto uznesenia boli spôsobilými dovolacím dôvodom podľa § 371 ods. 1 písm. c), g) a i) Trestného poriadku, pričom sťažovateľ ich v dovolacom konaní aj uplatnil a najvyšší súd ich meritórne preskúmal (pozri ďalej časť III.2 odôvodnenia tohto uznesenia).

45. Vzhľadom na túto skutočnosť ústavný súd nemá právomoc rozhodnúť o tejto časti ústavnej sťažnosti, a preto ju odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde.

III.1.2. Nevyčerpanie právnych prostriedkov na ochranu práv:

46. Námietky sťažovateľa uvedené v bodoch 28 až 34 odôvodnenia tohto uznesenia neboli v konaní pred krajským súdom použité, hoci tieto námietky sťažovateľovi boli v čase podania odvolania proti okresnému súdu známe. Uvedená skutočnosť vyplýva z rozhodnutia krajského súdu a potvrdil ju tiež najvyšší súd (pozri časť III.2.2 odôvodnenia).

47. Vzhľadom na uvedené nebolo možné tieto námietky preskúmať meritórne v dovolacom konaní, a preto v tejto časti nebolo dovolanie účinným prostriedkom nápravy. Uvedené námietky však rovnako nemôže preskúmať meritórne ani ústavný súd, čo je tiež jedným z prejavov už spomenutého princípu subsidiarity.

48. Zmysel tohto princípu totiž nie je iba v tom, aby bola vec posúdená tým orgánom, ktorý je na posúdenie danej veci príslušný, ale aj v tom, aby prípadné nedostatky mohli byť predmetom posúdenia v opravnom konaní pred správnymi orgánmi alebo súdmi a odstránené spôsobom predpokladaným zákonom. Z toho taktiež vyplýva, že námietky, ktoré neboli uplatnené v konaní pred všeobecným súdom, hoci v tomto konaní už uplatnené byť mohli, nemôžu byť úspešne uplatnené až v konaní o ústavnej sťažnosti a ústavný súd na tieto námietky nemôže prihliadať (pozri IV. ÚS 495/2012, str. 9 odôvodnenia).

49. Uvedený záver je v zákone o ústavnom súde vyjadrený v § 132 ods. 2, podľa ktorého ústavná sťažnosť je neprípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal právne prostriedky, ktoré mu priznáva zákon na ochranu jeho základných práv a slobôd.

50. Vzhľadom na uvedené skutočnosti preto ústavný súd ústavnú sťažnosť v tejto časti ako neprípustnú odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. d) zákona o ústavnom súde pre nevyčerpanie dostupných právnych prostriedkov nápravy.

51. Napriek uvedenému sa však ústavný vyjadri aj k námietkam sťažovateľa uvedeným v bodoch 28 až 34 odôvodnenia tohto uznesenia (pozri časť III.2.2 odôvodnenia).

III.1.3. Závery vo vzťahu k rozsudku krajského súdu:

52. Ústavný súd odmietol ústavnú sťažnosť vo vzťahu k napadnutému rozhodnutiu krajského súdu sčasti pre nedostatok svojej právomoci (bod 45 odôvodnenia tohto uznesenia) a sčasti pre neprípustnosť z dôvodu nevyčerpania právnych prostriedkov nápravy (bod 50 odôvodnenia tohto uznesenia).

III.2. K odmietnutiu ústavnej sťažnosti vo vzťahu k uzneseniu najvyššieho súdu:

53. Prihliadajúc na závery uvedené v bode 43 odôvodnenia tohto uznesenia, bude ústavný súd rozhodnutie najvyššieho súdu skúmať s cieľom zistiť, či odôvodnenie tohto rozhodnutia dalo odpoveď na všetky podstatné námietky sťažovateľa uplatnené v dovolacom konaní a či závery najvyššieho súdu boli v súlade so zmyslom a účelom príslušných zákonných ustanovení týkajúcich sa dovolania (t. j. neboli svojvoľné). V opačnom prípade by totiž došlo k porušeniu práva sťažovateľa na súdnu ochranu, resp. práva na spravodlivé súdne konanie v zmysle čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru (pozri k tomu napr. II. ÚS 242/2021, bod 65 odôvodnenia).

54. Okrem toho ústavný súd preskúma aj to, či rozhodnutím najvyššieho súdu nedošlo k porušeniu sťažovateľových práv vyplývajúcich z ďalších článkov ústavy a dohovoru označených v ústavnej sťažnosti (pozri bod 1 odôvodnenia tohto uznesenia).

III.2.1. K nesprávnej právnej kvalifikácii skutku:

55. V úvode tejto časti odôvodnenia ústavný súd pripomína, že v zmysle svojej judikatúry bude skúmať rozhodnutie najvyššieho súdu v spojení s rozhodnutím krajského súdu, pretože ich nemožno posudzovať izolovane a najvyšší súd na odôvodnenie rozhodnutia krajského súdu aj vo svojom rozhodnutí odkazoval (pozri k tomu napr. IV. ÚS 320/2012, str. 8 a 9 odôvodnenia).

56. Najvyšší súd námietky týkajúce sa nesprávnej právnej kvalifikácie skutku posudzoval meritórne ako dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku.

III.2.1.a) Prekročenie štátnej hranice a poskytnutie odmeny:

57. K námietke sťažovateľa, že skutok opísaný v bode 6 odôvodnenia tohto uznesenia nie je trestným činom prevádzačstva, pretože pre naplnenie skutkovej podstaty tohto trestného činu sa vyžaduje pomoc pri prekročení štátnej hranice, resp. poskytnutie finančnej odmeny (pozri bod 17 odôvodnenia tohto uznesenia), najvyšší súd na strane 12 odôvodnenia svojho rozhodnutia uviedol, že *„skutkové okolnosti obsiahnuté v opise skutku (tzv. skutkovej vete) rozsudku oboch súdov poskytujú spoľahlivý podklad pre záver o naplnení všetkých zákonných znakov zločinu prevádzačstva podľa § 355 ods. 2 písm. a), ods. 3 písm. d) Trestného zákona...“*.

58. Podrobnejšie k týmto výhradám, resp. osobitne k pomoci pri prekročení štátnej hranice, sa vyjadril krajský súd na strane 12 svojho rozsudku: *„v reakcii na... odvolacie námietky obžalovaného krajský súd ešte dodáva, že obžalovanému sa v posudzovanej veci nikdy nekládlo za vinu, že mal prevádzať nelegálnych migrantov cez štátnu hranicu, či im inak pri prechode hranice pomáhať; ako je zrejmé, k čomu sa aj priznal, kládlo sa mu za vinu, že im po ich prechode hranice pomáhal sa prepravovať (prechádzať) cez územie republiky“*.

59. Toto vyjadrenie krajského súdu treba vnímať v súvislosti s korekciou tzv. právnej vety, keď oproti rozsudku okresného súdu už krajský súd neuviedol, že sťažovateľ pomáhal migrantom pri prekročení štátnej hranice Slovenskej republiky (porovnaj body 7 a 12 odôvodnenia tohto uznesenia).

60. Krajský súd tiež argumentoval, že „... zločinu prevádzáčstva podľa § 355 ods. 2 Tr. zák. (v základnej skutkovej podstate) sa dopustí ten, kto v úmysle získať pre seba alebo iného priamo či nepriamo finančnú výhodu alebo inú materiálnu výhodu pre osobu, ktorá nie je štátnym občanom Slovenskej republiky alebo osobou s trvalým pobytom na území Slovenskej republiky, a) organizuje nedovolené prekročenie štátnej hranice Slovenskej republiky **alebo** prechod cez jej územie, alebo také konanie umožní, alebo v ňom pomáha...“ (str. 7 odôvodnenia rozsudku krajského súdu, zvýraznenie pridané ústavným súdom).

61. K tomu krajský súd dodal, že „Objektívna stránka tohto trestného činu... teda spočíva v konaní páchatel'a, ktorý v úmysle získať pre seba alebo iného priamo či nepriamo finančnú výhodu alebo inú materiálnu výhodu pre osobu, ktorá nie je štátnym občanom Slovenskej republiky alebo osobu s trvalým pobytom na jej území, buď organizuje nedovolené prekročenie štátnej hranice Slovenskej **alebo** prechod cez jej územie, alebo jej také konanie umožní alebo v ňom pomáha...“ (str. 7 a 8 odôvodnenia rozsudku krajského súdu, zvýraznenie pridané ústavným súdom).

62. Pri právnom hodnotení zisteného skutkového stavu potom krajský súd skonštatoval, že „V prejednávanej veci... výsledkom (následkom) konania páchatel'a (obžalovaného)... bolo poskytnutie pomoci štyrom osobám, pri prechode cez územie Slovenskej republiky, ktoré predtým nedovolene prekročili štátne hranice republiky, a o ktorých vedel, že nie sú občanmi Slovenskej republiky, alebo osobami s trvalým pobytom na jej území, inak povedané následkom jeho konania bolo porušenie právneho záujmu štátu na kontrole hneď štyroch osôb pri (po) prekročení štátnej hranice, čo predstavuje porušenie objektu tohto trestného činu.“ (str. 8 odôvodnenia rozsudku krajského súdu).

63. K tomu krajský súd dodal, že objektom (chránenou hodnotou) predmetného trestného činu je „záujem štátu na tom, aby sa štátne hranice prekračovali v súlade so zákonom a medzinárodnými dohovormi, a teda (konkrétne) záujem na kontrole osôb, ktoré prekračujú štátnu hranicu, a to v oboch smeroch.“ (str. 7 odôvodnenia rozsudku krajského súdu).

64. Krajský súd sa bližšie vyjadril aj k námietkam sťažovateľa týkajúcim sa odmeny za pomoc migrantom (pozri bod 17 odôvodnenia tohto uznesenia) tak, že „Obžalovaný... sa v podstate bránil len tým, že suma 200,- eur, sľúbenie poskytnutia ktorej priznal aj na vyššie spomínanom hlavnom pojednávaní, bola určená len na pokrytie jeho nákladov (najmä benzínu, diaľničných poplatkov, požičanie auta a pod., ako to zdôraznil na verejnom zasadnutí konanom o jeho odvolaní a odvolaní okresného prokurátora) a kúpu bagety pre migrantov, pričom na ich celkovú úhradu by určite nepostačovala a napokon mu ani vyplatená nebola“.

65. Na túto námietku krajský súd odpovedal: „... ust. § 355 ods. 2 Tr. zák. pre naplnenie znakov tam uvedeného trestného činu nepožaduje, aby k vyplateniu finančnej, či materiálnej výhody aj došlo, ale postačí, ak páchatel' uvedeného trestného činu koná v úmysle takúto výhodu získať, a že v takomto úmysle obžalovaný konal, preukazuje najmä jeho výpoveď na spomínanom hlavnom pojednávaní, kedy potvrdil, že suma 200,- eur za prevoz migrantov mu sľúbená bola.“

66. Krajský súd pokračoval: „... obžalovaný sám na hlavnom pojednávaní dňa 10.12.2018 okrem iného uviedol, že na Ukrajinu cestovať mal, teda ním vymenované náklady by musel pre seba

vynaložiť tak, či tak a pokiaľ mu na ich úhradu mal prispieť objednávateľ za prevoz migrantov, sľúbil mu tým finančnú výhodu (úhradu časti nákladov), ktorú by bez prevozu migrantov sľúbenú nemal. Hodnota 4 bagiet pre migrantov, ktorá s jeho cestou na Ukrajinu nesúvisela, nepochybné sumu 200 eur nedosahuje.“

67. Ústavný súd k argumentácii krajského súdu dodáva, že táto je v súlade so znením a so zmyslom ustanovení § 335 ods. 2 písm. a) a ods. 3 písm. d) Trestného zákona, pričom krajský súd v celom rozsahu odpovedal na námietky týkajúce sa nesprávneho právneho posúdenia skutku v tej časti, v ktorej sa týkali pomoci pri prekročení štátnej hranice a poskytnutia odmeny za pomoc migrantom.

68. Ústavný preto konštatuje, že v tejto časti neboli námietky sťažovateľa opodstatnené.

III.2.1.b) Spáchanie trestného činu „na viacerých osobách“:

69. Ústavný súd považuje v prvom rade za potrebné uviesť, že pri trestnom čine prevádzačstva v zmysle § 355 Trestného poriadku ide o aplikáciu práva Európskej únie, pretože postihovanie tohto trestného činu je upravené v rámcovom rozhodnutí Rady 2002/946/SVV z 28. novembra 2002 o posilnení trestného systému na zabránenie napomáhaniu neoprávneného vstupu, tranzitu a bydliska (ďalej len „rámcové rozhodnutie“) a v smernici Rady 2002/90/ES z 28. novembra 2002, ktorá definuje napomáhanie neoprávneného vstupu, tranzitu a bydlisku (ďalej len „smernica“).

70. Uvedená smernica okrem iného ustanovuje, že každý členský štát Európskej únie prijme primerané postihy voči každej osobe, ktorá úmyselne napomáha osobe, ktorá nie je štátnym občanom členského štátu, aby vstúpila alebo prešla cez územie členského štátu, porušujúc právne predpisy dotknutého členského štátu týkajúce sa vstupu alebo tranzitu cudzincov [čl. ods. 1 písm. a) smernice]. Táto definícia je v princípe zhodná so základnou skutkovou podstatou trestného činu prevádzačstva podľa § 355 ods. 1 Trestného poriadku (pozri tiež body 59 až 63 odôvodnenia tohto uznesenia).

71. Rámcové rozhodnutie okrem iného ustanovuje, že každý členský štát prijme opatrenia nevyhnutné na zabezpečenie toho, aby už uvedené porušenie zákona podliehalo účinným, primeraným a odrádzajúcim trestným postihom (čl. 1 ods. 1 rámcového rozhodnutia).

72. V rámcovom rozhodnutí sú upravené aj prípady, ktoré možno pohľadom vnútroštátneho práva považovať za kvalifikované skutkové podstaty. V zmysle čl. 1 ods. 3 rámcového rozhodnutia totiž platí, že ak bol trestný čin prevádzačstva spáchaný s cieľom finančného zisku a ako činnosť zločineckej organizácie, ako je definovaná v spoločnej akcii 98/733/SVV, alebo ak pri spáchaní trestného činu boli ohrozené životy osôb, ktoré sú subjektom trestného činu, potom sú členské štáty povinné zabezpečiť, aby páchatelia podliehali trestom odňatia slobody s hornou hranicou trestu najmenej 8 rokov [porovnaj s § 355 ods. 2 a § 355 ods. 3 písm. c) a d) Trestného zákona; ústavný súd tu poukazuje na skutočnosť, že jednotná (spoločná) akcia 98/773/SVV bola nahradená rámcovým rozhodnutím Rady 2008/841/SVV z 24. októbra 2008 o boji proti organizovanému zločinu].

73. Ak ide o cieľ smernice a rámcového rozhodnutia, ten sa obmedzuje na definovanie pojmu trestného činu napomáhania protiprávnemu pobytu, tranzitu a vstupu, výnimiek z tejto definície

a minimálnych (základných) pravidiel v oblasti sankcií, zodpovednosti a právomoci [pozri bod 70 stanoviska generálnej advokátky Eleanor Sharpston vo veci vedenej pred Súdny dvorom Európskej únie (ďalej len „súdny dvor“) pod C-83/12 PPU; resp. bod 3 preambuly rámcového rozhodnutia].

74. Z uvedeného vyplýva, že v oblasti trestných sankcií za trestný čin prevádzachstva ide o neúplnú harmonizáciu právnej úpravy. V súlade so závermi ústavného súdu vo veci sp. zn. PL. ÚS 25/2019 (pozri bod 30.2 odôvodnenia nálezu v danej veci) preto ústavný súd pri hodnotení, či je rozhodnutie najvyššieho súdu v súlade s ústavnými právami sťažovateľa, prihliadne aj na právnu úpravu Európskej únie a na sťažovateľovo práva zakotvené v Charte základných práv Európskej únie (ďalej len „charta“).

75. Keďže ide v danej veci o neúplnú harmonizáciu, členské štáty môžu prijať aj prísnejšiu vnútroštátnu úpravu a právo Európskej únie tak nebráni tomu, aby v členskom štáte bolo prísnejšie trestané spáchanie tohto trestného činu aj v prípade, ak sa týka viacerých migrantov. V tejto súvislosti ústavný súd z porovnávacieho pohľadu poukazuje na rozhodnutie súdneho dvora v už zmienenej veci C-83/12 PPU, z ktorého vyplýva, že podobná právna úprava je aj súčasťou vnútroštátneho právneho poriadku Spolkovej republiky Nemecko (bod 18 odôvodnenia predmetného rozhodnutia súdneho dvora); uvedené je zrejmé aj z textu príslušného zákona zverejneného na webovej stránke Ministerstva spravodlivosti Spolkovej republiky Nemecko (pozri https://www.gesetze-im-internet.de/aufenthg_2004/_96.html).

76. Uvedená skutočnosť nie je predmetom ústavnej sťažnosti, rovnako ako ním nie je ani proporcionalita trestu; podstatou ústavnej sťažnosti v tejto časti totiž je námietka, že príslušnú vnútroštátnu právnu úpravu nie je možné vykladať tak, aby bol trestný čin prevádzachstva spáchaný na viacerých osobách (t. j. na najmenej troch osobách), resp. aby táto skutočnosť podmieňovala použitie vyššej trestnej sadzby v zmysle § 355 ods. 2 písm. a) a ods. 3 písm. d) Trestného zákona v spojení s § 138 písm. j) a § 127 ods. 12 Trestného zákona.

77. Uvedená námietka sa tak týka práva na odôvodnenie súdneho rozhodnutia vyplývajúceho z čl. 46 ods. 1 ústavy (I. ÚS 137/2017, body 13 a 14 odôvodnenia), z čl. 6 ods. 1 dohovoru [pozri napr. rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vo veci Moreira Ferreira proti Portugalsku, (č. 2) [GC], č. 19867/12, § 84, 11. júl 2017], ale aj z čl. 47 charty (pozri čl. 52 bod 3 charty).

78. Okrem toho sa však námietka týka aj práva, aby trest bol uložený v súlade so zákonom, ktoré je zakotvené v čl. 49 ústavy. Sťažovateľ namieta len porušenie tohto ústavného článku, keďže však ide o oblasť práva Európskej únie, ústavný súd, ako už bolo uvedené, prihliadne aj na práva vyplývajúce z čl. 49 ods. 1 charty, ako aj na práva vyplývajúce z čl. 7 dohovoru, keďže ústavný súd pri výklade ústavy pravidelne zohľadňuje aj judikatúru ESLP týkajúcu jednotlivých práv zakotvených v dohovore a ústave (pozri napr. II. ÚS 158/2020, bod 24 odôvodnenia).

79. Pri samotnom hodnotení rozhodnutia najvyššieho súdu v tejto časti ústavný súd konštatuje, že najvyšší súd na námietky sťažovateľa, že trestný čin prevádzachstva podľa § 355 Trestného zákona nie je možné spáchať na viacerých osobách (pozri body 19 až 27 odôvodnenia

tohto uznesenia), odpovedal odkazom na svoje predchádzajúce rozhodnutie publikované v zbierke stanovísk a rozhodnutí súdov pod č. R 18/2019 (pozri bod 13 odôvodnenia tohto uznesenia).

80. Najvyšší súd citoval právnu vetu už uvedeného rozhodnutia, v zmysle ktorej v prípade, ak sa trestný čin prevádzachstva týka najmenej troch osôb, použije sa v zmysle § 355 ods. 3 písm. d) v spojení s § 138 písm. j) Trestného zákona aj okolnosť podmieňujúca použitie vyššej trestnej sadzby, t. j. že bol trestný čin spáchaný na viacerých osobách. Podľa predmetnej právnej vety sa tým vyjadruje «... kvantifikácia závažnosti konania páchatel'a podľa počtu „prevádzaných“ osôb, bez ohľadu na okolnosť, že taká osoba nie je pri dotknutom trestnom čine poškodeným».

81. Na základe toho potom najvyšší súd v napadnutom rozhodnutí uzavrel, že sťažovateľ prevážal cez územie Slovenskej republiky štyroch migrantov vietnamskej štátnej príslušnosti a naplnil tak kvalifikovanú skutkovú podstatu v zmysle § 355 ods. 3 Trestného zákona, preto ani jeho námietky v tejto časti neboli spôsobilé naplniť dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku.

82. K otázke právnej kvalifikácie trestného činu vo vzťahu k „viacerým osobám“ sa vo svojom rozhodnutí vyjadril aj krajský súd, ktorý v nadväznosti na definíciu záujmu chráneného skutkovou podstatou trestného činu prevádzachstva (t. j. objektu trestného činu), ktorým je záujem štátu na kontrole osôb, ktoré prekračujú štátnu hranicu (podrobnejšie pozri bod 63 odôvodnenia tohto uznesenia), skonštatoval, že podľa základnej skutkovej podstaty tohto trestného činu (§ 355 ods. 1 Trestného zákona) sa objekt napĺňa už konaním páchatel'a pre jednu osobu (str. 8 odôvodnenia rozhodnutia krajského súdu).

83. Krajský súd pokračoval, že v danom prípade sa konanie sťažovateľ'a týkalo až štyroch nelegálnych migrantov, preto platí, že „... rozsah spôsobeného následku určuje počet osôb, pre ktoré páchatel' konal, čo zase logicky vymedzuje rozsah skutku a súčasne podmieňuje (spoluurčuje) závažnosť konania páchatel'a.“ (str. 8 odôvodnenia rozhodnutia krajského súdu).

84. Vychádzajúc z uvedeného, podľa krajského súdu sťažovateľ zasiahol do chráneného záujmu na ochrane štátnej hranice poskytnutím pomoci každému jednému z nelegálnych migrantov, z čoho vyplýva, že „... záujem na ochrane štátnej hranice Slovenskej republiky bol porušený ohľadom prevozu štyroch osôb, čím bol naplnený aj obžalovaným namietaný (pred súdom prvého stupňa) kvalifikačný znak upravený v ust. § 138 písm. j/ Tr. Zákona, lebo trestný čin bol spáchaný na viacerých osobách, ktorými sa podľa § 127 ods. 12 Tr. Zák. na účely Trestného zákona rozumejú najmenej tri osoby – t. j. závažnejším spôsobom konania, a preto konanie obžalovaného malo byť správne právne posúdené ako zločin prevádzachstva podľa § 355 ods. 2 písm. a/, ale aj podľa ods. 3 písm. d/Tr. Zákona.“ (str. 8 odôvodnenia rozsudku krajského súdu).

85. Krajský súd ďalej uviedol: „V reakcii na argumentáciu obhajoby... krajský súd uvádza, že v tomto ohľade je nepodstatnou skutočnosť, že nelegálne prevážaní migranti nie sú poškodenými osobami, resp. že trestný čin nebol spáchaný na ich ujmu, keďže ako už bolo skôr naznačené, zo znenia skutkovej podstaty zločinu prevádzachstva podľa § 355 ods. 2 Tr. Zák. (rovnako ako aj základnej skutkovej podstaty podľa § 355 ods. 1 Tr. Zák.) vyplýva, že pri tomto trestnom čine je postihované konanie uskutočňované vo vzťahu k osobám nedovolené prekračujúcim štátnu hranicu, teda trestnosť konania páchatel'a sa viaže k určitej osobe, resp. osobám – ľudom,

ktoré nie sú – štátnymi občanmi Slovenskej republiky alebo osobami s trvalým pobytom na jej území, ktoré nedovolené prekročia štátnu hranicu (bez požiadavky, aby išlo o poškodeného osoby).“ (str. 8 a 9 odôvodnenia rozsudku krajského súdu).

86. Rovnako ako najvyšší súd vo svojom napadnutom uznesení (pozri bod 79 odôvodnenia tohto uznesenia) aj krajský súd v odôvodnení svojho rozsudku odkazoval na rozhodnutie najvyššieho súdu vo veci sp. zn. 2Tdo 52/2018 (publikované v zbierke stanovísk a rozhodnutí pod č. R 18/2019) a konštatoval, že: „*Vychádzajúc zo znenia ust. § 355 ods. 2, resp. ods. 3 písm. d/ Tr. Zák. zákonodarca mal na mysli prísnejšie postihnutie konania páchatel'a vo vzťahu k viacerým osobám, než vo vzťahu k jednej jedinej osobe, čo vyjadril v ods. 2 doslovne (kto pre osobu...) a v ods. 3 písm. d/ tohto ustanovenia odkazom na osobitný kvalifikačný pojem – závažnejší spôsob konania – na viacerých osobách...*“.

87. Ako ďalší argument pre už uvedené závery krajský súd uviedol, že: „... *rozhodovacia činnosť Najvyššieho súdu SR ohľadom skutočnosti, či trestný čin môže byť spáchaný na viacerých osobách aj pri trestnom čine, v prípade ktorého dotknuté osoby nie sú poškodenými v zmysle § 46 ods. 1 Tr. por., už bola výslovne ustálená uznesením Najvyššieho súdu SR sp. zn. 2Tdo/35/2014 zo dňa 8.7.2014, ktoré bolo uverejnené v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov SR ako R 15/2015, podľa ktorého pri trestnom čine nedovolenej výroby omamných a psychotropných látok, jedov alebo prekurzorov, ich držania a obchodovania s nimi podľa § 172 Tr. Zák. je možné spáchať trestný čin na osobe, hoci táto osoba nie je poškodeným vrátane spáchania takého trestného činu na viacerých osobách podľa § 138 písm. j) Tr. zák.*“.

88. Krajský súd sa aj stručne vyjadril k právnomu názoru vyjadrenému v rozhodnutí najvyššieho súdu vo veci sp. zn. 3Tdo/75/2012, v zmysle ktorého je trestný čin na osobe možné spáchať len vtedy, ak útok smeruje proti človeku: „... *uvedené rozhodnutie bolo prekonané stanoviskom Najvyššieho súdu SR publikovaným v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov SR pod č. R 13/2015.*“ (str. 9 odôvodnenia rozsudku krajského súdu).

89. Ústavný súd pri hodnotení uvedenej argumentácie najvyššieho a krajského súdu v napadnutých rozhodnutiach v prvom rade konštatuje, že táto argumentácie dala odpoveď na všetky sťažovateľove námietky.

90. Z preskúvaných rozhodnutí je zrejmé, že všeobecné súdy nepovažovali nelegálnych migrantov za poškodených. Táto skutočnosť však vôbec nebola rozhodujúca, pretože už v zmysle predchádzajúcej judikatúry najvyššieho súdu (rozhodnutia publikované v zbierke stanovísk a rozhodnutí pod č. R 15/2015, R 18/2019) trestný čin je možné spáchať na viacerých osobách bez toho, aby boli tieto osoby poškodené.

91. Berúc do úvahy definíciu poškodeného, ktorá je obsiahnutá v § 46 ods. 1 Trestného poriadku, z uvedenej judikatúry najvyššieho súdu vyplýva, že trestný čin je možné spáchať na osobe aj bez toho, aby tejto osobe bolo trestným činom ublížené na zdraví, bola jej spôsobená majetková, morálna alebo iná škoda alebo boli porušené či ohrozené jej iné zákonom chránené práva alebo slobody. Inak povedané, k porušeniu objektu trestného činu (t. j. k porušeniu záujmu chráneného skutkovou podstatou trestného činu) môže dôjsť aj bez toho, aby osoba, na ktorej je trestný čin spáchaný, bola predmetom útoku trestného činu.

92. Krajský súd pritom správne uviedol, že opačný právny názor najvyššieho súdu vyjadrený v rozhodnutí č. k. 3Tdo/75/2012 bol už prekonaný aj zjednocujúcim stanoviskom publikovaným pod č. R 13/2015 (pozri bod 88 odôvodnenia tohto rozhodnutia).

93. Na základe toho potom bolo možné sťažovateľovi uložiť trest odňatia slobody vo vyššej trestnej sadzbe od siedmich do desiatich rokov podľa § 355 ods. 3 písm. d) v spojení s § 138 písm. j) Trestného zákona, pričom inak by mu hrozil trest odňatia slobody len v rozsahu od troch do ôsmich rokov podľa § 355 ods. 2 písm. a) Trestného zákona.

94. Napriek tomu však je potrebné zodpovedať aj na otázku, či je taký výklad relevantnej právnej úpravy, aký použil krajský a najvyšší súd, aj ústavne udržateľný, t. j. či nebol svojvoľný (pozri bod 53 odôvodnenia tohto uznesenia). Pri posúdení tejto otázky ústavný súd zoberie do úvahy aj kritériá vyplývajúce z čl. 49 ústavy, čl. 49 charty a čl. 7 dohovoru (pozri body 74 a 78 odôvodnenia tohto uznesenia).

95. Zákaz svojvôle v rozhodovaní súdov totiž súvisí aj s otázkou zákonnosti uloženého trestu. V zmysle už uvedených článkov ústavy, charty a dohovoru uložená sankcia musí byť zákonná nielen v tom zmysle, že má právny základ vo vnútroštátnom práve, ale táto zákonnosť sa musí týkať aj kvality zákona, čo znamená, že príslušný vnútroštátny zákon musí byť pri svojom uplatňovaní dostatočne dostupný, presný a predvídateľný, aby sa zabránilo akejkoľvek hrozbe svojvoľnosti pri ukladaní trestu (pozri k tomu rozhodnutie súdneho dvora vo veci C-528/15, bod 38 odôvodnenia). Požiadavka zákonnosti sankcie je tak jednou zo záruk princípu právnej istoty (rozhodnutie súdneho dvora vo veci C-102/16, bod 50 odôvodnenia).

96. Pokiaľ ide o požiadavku, aby mal trest uložený sťažovateľovi právny základ vo vnútroštátnom práve, táto bola nepochybne splnená. Ústavný súd tu odkazuje na argumentáciu krajského a najvyššieho súdu zhrnutú v bodoch 80, 84 až 86 odôvodnenia tohto uznesenia, ako aj na znenie príslušných zákonných ustanovení [§ 355 ods. 2 písm. a) a ods. 3 písm. d), § 138 písm. j) a § 127 ods. 12 Trestného zákona]. Možno teda konštatovať, že sankcia mala základ vo všeobecne záväznom predpise, ktorý bol dostupný (pozri k tomu rozhodnutie súdneho dvora vo veci C-528/15, bod 43 odôvodnenia).

97. Ak ide o presnosť právnej normy, túto treba chápať tak, že je splnená, pokiaľ osoba podliehajúca súdnej právomoci môže zo znenia relevantného ustanovenia a v prípade potreby za pomoci výkladu, ktorý mu dávajú súdy, zistiť, aké konania a opomenutia zakladajú jej trestnú zodpovednosť (pozri napr. rozhodnutie súdneho dvora vo veci C-906/19, bod 46 odôvodnenia). Predvídateľnosť zákona nebráni tomu, aby dotknutá osoba požiadala o radu odborne spôsobilej osoby (teda napríklad aj advokáta) s cieľom posúdiť spôsobom primeraným okolnostiam prípadu dôsledky, ktoré môžu z jej konania vyplývať (pozri k tomu rozhodnutie súdneho dvora vo veci C 72/15).

98. Ústavný súd dodáva, že uvedené závery predstavujú záruku, aby trestné právo nebolo rozširujúco vykladané v neprospech páchatel'a a sú v súlade s judikatúrou ESEP týkajúcou sa čl. 7 dohovoru, ako to vyplýva napríklad z rozhodnutí vo veciach *Jorgic proti Nemecku*, č. 74613/01, § 100, ECHR 2007-III, resp. vo veci *Norman proti Spojenému kráľovstvu*, č. 41387/17, § 59, 6. 7. 2021. Zásada zákonnosti trestov zakotvená v čl. 49 charty má totiž rovnaký zmysel

a rozsah ako práva zaručené dohovorom v čl. 7 (pozri napr. rozhodnutie súdneho dvora vo veci C-634/18, bod 47 odôvodnenia, k tomu tiež čl. 52 ods. 3 charty).

99. Akceptácia skutočnosti, že pre zistenie obsahu právnej normy je potrebná v odôvodnených prípadoch právna pomoc a súdna interpretácia, vyplýva zo skutočnosti, že aj v trestnom práve je nevyhnutne vždy prítomný prvok súdnej interpretácie právnych noriem, prostredníctvom ktorej dochádza k objasňovaniu sporných otázok a pomocou ktorej možno reagovať na meniace sa okolnosti v spoločenskom živote. Súdna interpretácia práva je súčasťou právnej tradície aj v Slovenskej republike a nie je cieľom a zmyslom ústavnej kontroly túto interpretáciu znemožňovať (pozri primerane *Jorgic*, § 101; *Norman*, § 59).

100. Ústavný súd však pripúšťa, že v danom prípade nebola v minulosti judikatúra všeobecných súdov úplne jednotná, keďže vo viacerých rozsudkoch týkajúcich sa trestných činov prevádzachstva nebola skutočnosť, že sa tieto trestné činy týkali viacerých nelegálnych migrantov, považovaná za dôvod na uloženie trestu podľa vyššej trestnej sadzby v zmysle § 355 ods. 2 a 3 písm. d) Trestného zákona (pozri bod 9 odôvodnenia tohto uznesenia).

101. Výslovne sa k tomu vyjadril Krajský súd v Bratislave vo svojom rozhodnutí č. k. 3To/88/2017 z 3. októbra 2017, v odôvodnení ktorého okrem iného uviedol: „*Je nesporné, že objektom tohto trestného činu je záujem štátu na ochrane štátnych hraníc a na kontrole osôb, ktoré prekračujú štátnu hranicu. Tento trestný čin, v porovnaní s inými mnohými kategóriami trestných činov (napr. proti majetku, proti životu a zdraviu, slobode a ľudskej dôstojnosti a pod.) nemá určený hmotný predmet útoku, voči ktorému konanie páchatel'a fakticky smeruje. Existencia predmetu je daná povahou trestného činu a nevyskytuje sa pri všetkých trestných činoch.*“

102. Krajský súd v Bratislave pokračoval: „*Odvolaací súd, dôsledne vychádzajúc zo znenia základnej skutkovej podstaty trestného činu prevádzachstva podľa § 355 ods. 1 Tr. zákona, konštatuje, že objektom tohto trestného činu nie sú žiadne práva, či záujmy viažuce sa k osobe nelegálneho migranta, čiže je vylúčené spáchanie tohto trestného činu na osobe. Pri uvedenom trestnom čine potom nie je možné aplikovať osobitný kvalifikačný pojem podľa § 138 písm. j) Tr. zákona, teda spáchanie činu na viacerých osobách.*“

103. Uvedený právny názor vychádza z užšieho výkladu pojmu „spáchanie trestného činu na viacerých osobách“ v zmysle § 138 písm. j) Trestného zákona tak, že v tomto prípade musí ísť o útok na fyzické osoby. Ústavný súd zopakuje, že tento názor bol podporený aj rozhodnutím najvyššieho súdu vo veci sp. zn. 3Tdo/75/2012 (pozri bod 9 odôvodnenia tohto uznesenia).

104. Vo veci sťažovateľa, naopak, najvyšší súd vychádzal zo širšieho chápania § 138 písm. j) Trestného zákona, t. j. že trestný čin možno spáchať na osobách aj vtedy, ak útok nesmeruje proti konkrétnemu človeku, resp. ľuďom (tento názor bol rovnako podporený judikatúrou najvyššieho súdu – R 15/2015, R 13/2015 a R 18/2019).

105. Výklad ustanovení Trestného zákona je v právomoci všeobecných súdov (pozri tiež bod 99 odôvodnenia tohto rozhodnutia), ktoré sú oprávnené použiť jeden z dvoch možných výkladov zákona, pričom úlohou ústavného súdu je výlučne posúdenie, či zvolený výklad je v súlade s požiadavkami vyplývajúcimi z ústavy, resp. v danom prípade aj charty a dohovoru.

106. V podobnej situácii, v akej sa teraz nachádza ústavný súd, bol aj ESLP pri rozhodovaní vo veci *Jorgic*. V tejto veci bol sťažovateľ tiež odsúdený pri použití širšieho výkladu trestného činu genocídia (pozri *Jorgic*, § 89 a § 104). Za rozhodujúce potom ESLP považoval, či bol výklad vnútroštátnych súdov v súlade s podstatou (*essence*) predmetného trestného činu a bol predvídateľný (pozri *Jorgic* § 101; pozri k tomu tiež *Norman* § 60).

107. Ústavný súd pri hodnotení toho, či bol výklad najvyššieho (a krajského) súdu vo veci sťažovateľa v súlade s podstatou trestného činu prevádzachstva, poukazuje na skutočnosť, že všetky relevantné rozhodnutia všeobecných súdov, t. j. aj tie, ktoré použili užší výklad § 138 písm. j) Trestného zákona, vychádzali zo záveru, že skutková podstata trestného činu prevádzachstva chráni „záujem štátu na ochrane štátnych hraníc a na kontrole osôb, ktoré prekračujú štátnu hranicu“. (pozri napr. bod 82 a 101 odôvodnenia tohto uznesenia). K tomu ústavný súd dodáva, že táto skutková podstata chráni aj priestor slobody, bezpečnosti a práva v rámci Európskej únie (pozri bod 1 preambuly smernice).

108. Vzhľadom na uvedené je preto logický záver krajského a najvyššieho súdu vo veci sťažovateľa, že spáchanie trestného činu prevádzachstva má závažnejší následok vtedy, ak sa týka väčšieho počtu nelegálnych migrantov. V takom prípade totiž ide o viac osôb, ktoré nelegálne prekračujú štátnu hranicu, čím dochádza k závažnejšiemu narušeniu spoločného priestoru Európskej únie v zmysle smernice.

109. Podľa názoru ústavného súdu teda výklad práva vo veci sťažovateľa bol v súlade s podstatou trestného činu prevádzachstva. Je potrebné tiež zopakovať, že smernica, resp. rámcové rozhodnutie výslovne takéto výklady neobsahujú, ide tu však len o stanovenie minimálnych požiadaviek na trestanie predmetného trestného činu (pozri bod 73 odôvodnenia tohto uznesenia). Ústavný súd zopakuje aj to, že podobná právna úprava je súčasťou právneho poriadku Spolkovej republiky Nemecko (pozri bod 75 odôvodnenia tohto uznesenia).

110. Ústavný súd pripomína, že trestný čin prevádzachstva je upravený aj v Protokole proti pašovaniu migrantov po súši, po mori a letecky, ktorý dopĺňa Dohovor Organizácie Spojených národov proti nadnárodnému organizovanému zločinu (publikovaný v zbierke zákonov pod č. 33/2005 Z. z., ďalej len „protokol“), ktorý sa však výslovne týka len prekročenia hraníc (pozri čl. 3 protokolu), teda sa neaplikuje na prípad sťažovateľa. Podľa názoru ústavného súdu však aj v prípade, ak by sa protokol na vec sťažovateľa vzťahoval, závery by boli totožné ako vo vzťahu k rámcovému rozhodnutiu a smernici.

111. Pre úplnosť ústavný súd dodáva, že rozhodnutia, na ktoré sa sťažovateľ odvolával, t. j. rozhodnutie Krajského súdu v Bratislave vo veci sp. zn. 3To/88/2017, resp. rozhodnutie najvyššieho súdu vo veci sp. zn. 3Tdo/75/2012, boli prekonané neskoršou judikatúrou najvyššieho súdu, a to rozhodnutiami R 18/2019, resp. R 15/2015. Okrem toho rozhodnutia Krajského súdu v Bratislave vo veci sp. zn. 3Tdo/75/2012 a najvyššieho súdu vo veci R 15/2015 sa týkali trestných činov, pri ktorých boli porušené práva poškodených osôb, zatiaľ čo pri skutku sťažovateľa nemožno hovoriť o poškodených. Vzhľadom na túto skutočnosť sú pre sťažovateľa relevantné rozhodnutia najvyššieho súdu vo veciach R 13/2015 a R 18/2019.

112. Výklad príslušných ustanovení Trestného zákona v rozhodnutí najvyššieho súdu preto bol v súlade s podstatou trestného činu prevádzačstva.

113. Pokiaľ ide o predvídateľnosť uloženia trestu, ústavný súd zdôrazňuje, že právny názor, v zmysle ktorého je trestný čin prevádzačstva už v jeho základnej skutkovej podstate (t. j. podľa § 355 ods. 1 Trestného zákona) možné spáchať na viacerých osobách, sa objavil v judikatúre najvyššieho súdu už v uznesení č. k. 3Tdo/36/2017 zo 14. novembra 2017. Predmetné rozhodnutie najvyššieho súdu je dostupné na webovom sídle najvyššieho súdu, ako aj v právnom systéme ASPI a EPI.

114. Ústavný súd za podstatné považuje, že z webovej stránky právneho systému EPI vyplýva, že rozhodnutie najvyššieho súdu vo veci sp. zn. 3Tdo/36/2017 bolo v tomto systéme uverejnené 10. decembra 2017, teda bolo dostupné približne sedem mesiacov pred spáchaním trestného činu sťažovateľom (8. júla 2018). Možno preto uzavrieť, že výklad najvyššieho súdu v napadnutom rozhodnutí vo veci sťažovateľa bol v čase spáchania trestného činu sťažovateľa predvídateľný, čo osobitne platí, ak by sťažovateľ využil vhodnú právnu pomoc, t. j. najmä služby advokáta.

115. Sťažovateľ teda v čase spáchania trestného činu mohol predvídať, že mu bude uložený trest pri použití širšieho výkladu § 138 písm. j) Trestného zákona, teda podľa § 355 ods. 2 písm. a) a § 355 ods. 3 písm. d) Trestného zákona. Uvedené platí osobitne s prihliadnutím na skutočnosť, že najvyšší súd je poslednou inštanciou v sústave všeobecných súdov.

116. Nad rámec uvedeného ústavný súd dodáva, že názor najvyššieho súdu vyslovený v rozhodnutí vo veci sp. zn. 3Tdo/36/2017 bol potom samotným najvyšším súdom potvrdený v R 18/2019 (dostupný v čase rozhodovania krajského súdu), rozhodnutím najvyššieho súdu č. k. 5Tdo/60/2020 zo 14. októbra 2020 a napokon aj napadnutým rozhodnutím najvyššieho súdu vo veci sťažovateľa.

117. Vzhľadom na všetky uvedené skutočnosti ústavný súd uzatvára, že napadnuté rozhodnutie najvyššieho súdu bolo v súlade s čl. 46 a čl. 49 ústavy, t. j. odpovedalo na všetky námietky sťažovateľa, nebolo svojvoľné a trest bol uložený v súlade s požiadavkami zákonnosti trestnej sankcie. Námietky sťažovateľa neboli preto ani v tejto časti opodstatnené.

III.2.2. K namietanému porušeniu práva na obhajobu a nezákonne vykonaným dôkazom:

118. Ak ide o namietanú neúčast' sťažovateľa na výsluchoch troch zo štyroch nelegálnych migrantov a svedkyne a skutočnosť, že tieto výsluchy neboli zopakované pred súdom, najvyšší súd na strane 6 odôvodnenia svojho rozhodnutia skonštatoval, že predmetné námietky, ktorými sťažovateľ odôvodňoval záver o porušení práva na obhajobu zásadným spôsobom, resp. že jeho odsúdenie bolo založené na dôkazoch vykonaných v rozpore so zákonom [§ 371 ods. 1 písm. c) a g) Trestného poriadku], mu boli známe už v pôvodnom konaní. Sťažovateľ však tieto námietky nepoužil ani pred okresným a ani pred krajským súdom, tieto námietky preto v zmysle § 371 ods. 4 Trestného poriadku nebolo možné použiť ako dovolací dôvod. Dovolanie z týchto dôvodov preto nebolo prípustné.

119. Rozhodnutie najvyššieho súdu v tejto časti je v súlade s textom a zmyslom príslušných ustanovení Trestného poriadku týkajúcich sa dovolania; preto ústavný súd uzatvára, že námietky

sťažovateľa proti rozhodnutiu najvyššieho súdu nie sú v tejto časti dôvodné. V tejto súvislosti tiež ústavný súd poukazuje na časť III.1.2 odôvodnenia tohto uznesenia, kde vysvetlil, prečo nie je možné tieto námietky preskúmať ani vo vzťahu k rozhodnutiu krajského súdu.

120. Najvyšší súd napriek konštatovaniu o neprípustnosti dovolania v tejto časti ďalej na stranách 8 až 12 svojho rozhodnutia vysvetlil, a to aj s poukazom na judikatúru ESLP, prečo podľa jeho názoru neboli práva sťažovateľa porušené.

121. V záujme dôslednej ochrany práv sťažovateľa a poskytnutia odpovede na jeho sťažnostné námietky sa k tejto otázke vyjadrí aj ústavný súd.

122. V rozhodnutí vo veci *Al Alo proti Slovenskej republike*, č. 32084/19, 10. 2. 2002 (ďalej len „*Al Alo*“) zhrnul ESLP svoju doterajšiu judikatúru týkajúcu sa namietaného porušenia práva na obhajobu tým, že obvinený (resp. ani jeho právny zástupca) nebol prítomný na výsluchu svedkov v prípravnom konaní, pričom títo svedkovia neboli vypočutí v konaní pred súdom. Aj v tomto konaní išlo o trestný čin prevádzachstva a výsluch migrantov.

123. Z tohto rozhodnutia ESLP vyplýva, že pri zistení, či boli dodržané práva na obhajobu zakotvených v čl. 6 ods. 3 písm. d) dohovoru, je potrebné preskúmať, či trestné konanie ako celok bolo spravodlivé v zmysle čl. 6 ods. 1 dohovoru (*Al Alo*, § 42).

124. Ak ide o prípady, keď svedok nebol vypočutý v konaní pred súdom, potom je potrebné posúdiť, či i) v prvom rade existovali okolnosti odôvodňujúce (*good reason*) použitie výpovede takého svedka s tým, že základným pravidlom je, aby svedok vypovedal pred súdom, a je potrebné vykonať všetko potrebné, aby bola účasť svedka v konaní pred súdom zabezpečená; ii) typickým príkladom už uvedených okolností je smrť svedka alebo obavy z ohrozenia svedka v dôsledku výpovede, prípustné sú však aj ďalšie dôležité okolnosti; iii) v prípade, ak svedok nebol vypočutý obvineným (*examined*) ani v predsúdnom štádiu trestného konania, potom je pripustenie dôkazu prečítaním tejto výpovede namiesto vypočutia pred súdom krajnou možnosťou (*measure of last resort*); iv) pripustenie dôkazu vo forme svedeckej výpovede na súde neprítomného svedka môže mať za následok znevýhodnenie obžalovaného, ktorý v princípe má mať reálnu možnosť spochybníť dôkazy, ktoré proti nemu svedčia. Osobitne by mal mať možnosť preveriť pravdivosť a spoľahlivosť svedeckej výpovede, a to prostredníctvom výsluchu svedka v jeho prítomnosti, či už v čase svedeckej výpovede slúžiacej ako dôkaz, alebo v neskoršom štádiu konania; v) v zmysle pravidla „jediný alebo rozhodujúci“ platí, že ak je odsúdenie založené výlučne alebo v rozhodujúcej miere na výpovedi svedka, ktorého odsúdený nemohol vypočuť, potom boli práva odsúdeného neprimerane obmedzené; vi) v tomto kontexte pojem „rozhodujúci“ je potrebné chápať zužujúco tak, že ide o dôkazy takého významu a dôležitosti, že ich možno považovať za určujúce pre výsledok konania. Avšak v prípade, ak je taký dôkaz podporený aj ďalšími dôkazmi, posúdenie či ide o rozhodujúci dôkaz, bude záležať od dôkaznej sily ostatných (podporných) dôkazov, pričom čím sú tieto podporné dôkazy silnejšie, tým menej možno považovať výpoveď svedka v neprítomnosti za rozhodujúcu; vii) pričom samotný čl. 6 ods. 3 dohovoru treba vykladať v kontexte prieskumu spravodlivosti konania ako celku, teda ani pravidlo „jediný alebo rozhodujúci“ nemožno používať mechanicky (*in an inflexible manner*); viii) napríklad ak ide o nepriame svedectvo (*hearsay evidence*), ktoré je jediným alebo rozhodujúcim dôkazom, použitie tohto dôkazu nie je automaticky porušením čl. 6 ods. 1 dohovoru. Na druhej strane,

ak je svedecká výpoveď neprítomného svedka jediným alebo rozhodujúcim dôkazom, potom je potrebné konanie podrobiť dôkladnému prieskumu. Takýto dôkaz je problematický, preto musia existovať faktory, ktoré vyvážia pripustenie takéhoto dôkazu vrátane silných procesných záruk (práv obvineného). Podstatnou otázkou preto je, či v konkrétnom prípade existoval dostatok takýchto vyvažujúcich faktorov vrátane prostriedkov umožňujúcich spravodlivé a riadne overenie spoľahlivosti dôkazu. Odsúdenie môže byť založené na takom dôkaze len vtedy, ak je dôkaz vzhľadom na svoj význam dostatočne spoľahlivý (*Al Alo*, § 43).

125. Už uvedené treba chápať tak, že neexistencia okolností ospravedlňujúcich neprítomnosť svedka sama osebe nemá za následok nespravodlivosť konania ako celku, ale ide o skutočnosť, ktorá zohráva dôležitú úlohu a môže prispieť ku konštatovaniu porušenia práv vyplývajúcich z čl. 6 ods. 1 a 3 písm. d) dohovoru. V takýchto prípadoch je potrebné preskúmať existenciu vyvažujúcich faktorov nielen vtedy, ak je výpoveď svedka jediným a rozhodujúcim dôkazom, ale aj vtedy, ak to nie je jednoznačné, avšak takáto výpoveď má podstatný význam a pripustenie tohto dôkazu mohlo obhajobu znevýhodniť. Rozsah vyvažujúcich faktorov bude závisieť od významu výpovede (*Al Alo*, § 44).

126. Vyvažujúcimi faktormi umožňujúcimi spravodlivé a riadne overenie spoľahlivosti dôkazu sú v zmysle judikatúry ESLP napríklad: i) posúdenie výpovede neprítomného svedka zo strany súdov s náležitou opatrnosťou s tým, že takáto výpoveď má nižšiu dôkaznú hodnotu. Ďalej je to podrobné odôvodnenie, prečo túto výpoveď považovali za spoľahlivú, a to s prihliadnutím na ďalšie dôkazy, ktoré mali k dispozícii; ii) prehratie videozáznamu z výpovede svedka v predsúdnom štádiu konania, aby mohol súd, prokurátor a obhajoba preskúmať správanie svedka počas výsluchu a vytvoriť si vlastný názor na jeho spoľahlivosť; iii) existencia ďalších dôkazov podporujúcich výpoveď svedka vykonaných pred súdom. Takýmito dôkazmi môžu byť výsluchy osôb, ktorým svedok opisoval skutok po tom, ako sa tento odohral, alebo ďalšie vecné dôkazy, znalecké dôkazy a odborné vyjadrenia, rovnaké výpovede iných svedkov, a to hlavne v prípade, ak sú títo svedkovia vypočutí (*cross-examined*) v konaní pred súdom; iv) možnosť obhajoby klásť svedkovi otázky v priebehu trestného stíhania nepriamo, napríklad písomne; v) možnosť obvineného alebo jeho obhajcu vypočuť svedka v predsúdnom štádiu trestného konania. Existencia tejto možnosti je nevyhnutná (*essential*) vtedy, ak príslušné orgány činné v trestnom konaní už v čase výpovede vychádzajú z toho, že svedok nebude vypovedať v konaní pred súdom; vi) obžalovaný musí mať možnosť uviesť svoju verziu udalostí a spochybníť dôveryhodnosť neprítomného svedka s poukazom na rozporuplnosť jeho výpovede alebo rozpor s výpoveďami iných svedkov. Ak je obhajobe známa totožnosť neprítomného svedka, potom môže identifikovať dôvody, pre ktoré by mohol svedok klamať, a tým aj spochybníť jeho dôveryhodnosť, aj keď len v obmedzenom rozsahu oproti priamej konfrontácii (*Al Alo*, § 45).

127. Z rozhodnutia vo veci *Al Alo*, § 60 až § 64 vyplýva aj to, že hoci sa obvinený vzdá práva zúčastniť sa na konkrétnom výsluchu svedka v prípravnom konaní, neznamená to, že sa tým vzdáva aj práva vypočuť svedka v celom trestnom konaní, resp. v konaní pred súdom.

128. Pokiaľ ide o vec sťažovateľa, tento sa zúčastnil len výsluchu jedného zo štyroch nelegálnych migrantov, a ako to vyplýva z napadnutého rozhodnutia najvyššieho súdu, účasti na výsluchoch

d'alších troch nelegálnych migrantov sa vzdal. Ako však už bolo uvedené, táto skutočnosť neznamená, že sa sťažovateľ vzdal práva vypočuť svedkov v konaní pred súdom.

129. Z rozhodnutia okresného súdu, ako aj z napadnutých rozhodnutí krajského a najvyššieho súdu však vyplýva, že samotný sťažovateľ sa k spáchaniu trestného činu priznal a v konaní pred okresným súdom ani nežiadal, aby boli nelegálni migranti vypočutí. Z rozsudku okresného súdu dokonca vyplýva, že sám sťažovateľ sa pri svojej argumentácii opieral o výpoveď nelegálnych migrantov, keď preukazoval, že týmto migrantom nepomáhal pri prekročení štátnej hranice, ale len pri prechode cez územie Slovenskej republiky (str. 4 odôvodnenia rozsudku okresného súdu).

130. Po prvý raz sťažovateľ spochybnil výpovede nelegálnych migrantov až na verejnom zasadnutí krajského súdu, aj to však, len pokiaľ ide o zistenie ich štátnej príslušnosti, resp. trvalého pobytu. Ani tu však nežiadal vypočutie svedkov a nenamietal, že by z dôvodu, že neboli vypočutí v jeho prítomnosti, došlo k porušeniu jeho práva na obhajobu. Po prvý raz túto námietku použil až v dovolacom konaní.

131. V záujme zjednodušenia odôvodnenia a v prospech sťažovateľa bude ústavný súd vychádzať z toho, že v jeho veci neexistovali okolnosti ospravedlňujúce neprítomnosť nelegálnych migrantov ako svedkov v konaní pred súdom a že ich výpovede boli pre jeho odsúdenie rozhodujúce.

132. Ani v takom prípade by však nebolo možné hovoriť o porušení jeho práva na obhajobu, pretože tieto výpovede boli podopreté inými dôkazmi, ktoré dostatočne preukazujú spáchanie trestného činu prevádzachstva, za ktorý bol sťažovateľ odsúdený.

133. Predovšetkým bol sťažovateľ prichytený priamo pri čine, keď v motorovom vozidle prevážal štyri osoby smerom od štátnej hranice, čo vyplýva aj z výpovedí členov policajnej hliadky, ktorá sťažovateľa zastavila (str. 3 odôvodnenia rozsudku okresného súdu). Aj samotný sťažovateľ vo svojej výpovedi túto skutočnosť potvrdil, namietal len jej nesprávnu právnu kvalifikáciu, resp. neskôr namietal zistenie o štátnej príslušnosti a trvalom pobyte nelegálnych migrantov.

134. Pokiaľ však ide o štátnu príslušnosť a trvalý pobyt nelegálnych migrantov, táto skutočnosť bola preukázaná aj ďalšími dôkazmi, ako bol ich výsluch v trestnom konaní. Išlo o ich výpovede v konaní o administratívnom vyhostení, ktoré v okolnostiach veci považoval krajský súd za dostatočné. Rovnako ústavný súd považuje za logické, že v konaní týkajúcom sa ich vyhostenia uvádzali nelegálni migranti pravdu o svojom štátnom občianstve a trvalom pobyte.

135. K zárukám vyvažujúcim nevypočutie nelegálnych migrantov pred súdom potom ústavný súd zaraďuje skutočnosť, že sťažovateľ bol v konaní zastúpený právnym zástupcom, pričom z rozhodnutí súdov a ani samotnej ústavnej sťažnosti nevyplyva žiadne ďalšie obmedzenie jeho procesných práv (okrem toho obmedzenia, ktoré spočívalo v neprítomnosti nelegálnych migrantov v konaní pred súdom). Okrem toho sa sťažovateľ zúčastnil výsluchu jedného z nelegálnych migrantov v prípravnom konaní a sám sa práva zúčastniť sa výsluchov ostatných nelegálnych migrantov v prípravnom konaní vzdal.

136. Ak ide o výpoveď svedkyne ██████████ ██████████, tá sa týkala výlučne okolností, za ktorých si sťažovateľ požičal motorové vozidlo použité na prevoz migrantov, pričom táto

výpoveď nebola pre zistenie viny a pre uloženie trestu sťažovateľovi podstatná. Navyše, pravdivosť výpovede a spoľahlivosť svedkyne sťažovateľ nijako nespochybňoval.

137. Vzhľadom na uvedené skutočnosti ústavný súd uzatvára, že aj napriek skutočnosti, že nelegálni migranti, resp. svedkyňa [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] neboli vypočutí pred súdom, trestné konanie vo veci sťažovateľa bolo ako celok spravodlivé. Vzhľadom na uvedené nedošlo k porušeniu jeho práv vyplývajúcich z ústavy (čl. 50 ods. 3), z dohovoru [čl. 6 ods. 1 a 3 písm. d)] a z charty (čl. 48 ods. 2 v spojení s čl. 52 ods. 3).

138. Pokiaľ ide o námietky, že výsluchy nelegálnych migrantov boli vykonané v rozpore so zákonom, pretože nebolo riadnym spôsobom zabezpečené tlmočenie, tieto neboli spôsobilým dovolacím dôvodom, pretože ich sťažovateľ použil prvýkrát až pred najvyšším súdom [§ 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku v spojení s § 371 ods. 4 Trestného poriadku]. Najvyšší súd túto skutočnosť skonštatoval na strane 6 svojho rozhodnutia a aj tento záver najvyššieho súdu je v súlade s príslušnou právnou úpravou (pozri podobne bod 119 odôvodnenia tohto uznesenia).

139. Najvyšší súd však aj v tomto prípade v odôvodnení svojho rozhodnutia odpovedal na námietky sťažovateľa a uviedol podrobné dôvody, pre ktoré bol výsluch nelegálnych migrantov uskutočnený v súlade s príslušnými ustanoveniami Trestného poriadku, ako aj zákonom č. 382/2004 Z. z. o znalcoch, prekladateľoch a tlmočníkoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

140. Ústavný súd tu nepovažuje za potrebné tieto argumenty opakovať a hodnotiť z dôvodu, že samotné výpovede nelegálnych migrantov boli sťažovateľom spochybnené len v časti týkajúcej sa ich štátnej príslušnosti a trvalého pobytu, pričom o týchto skutočnostiach svedčili aj iné dôkazy, teda nedošlo k porušeniu ústavných práv sťažovateľa (pozri hlavne body 134 a 135 odôvodnenia tohto rozhodnutia).

141. Sťažovateľ vo svojej sťažnosti poukazoval aj na ustanovenia čl. 6 ods. 3 písm. a), b) a c) dohovoru a čl. 47 ods. 2 a 4 ústavy, avšak neuviedol žiadne skutočnosti, ktoré by svedčili o tom, že bolo porušené jeho právo byť bez meškania a v jazyku, ktorému rozumie, podrobne oboznámený s povahou a dôvodom obvinenia proti nemu; právo na tlmočníka, resp. právo mať primeraný čas a možnosť na prípravu svojej obhajoby a obhajovať sa osobne alebo s pomocou obhajcu.

142. Ak sa malo porušenie uvedených práv v nejakej časti týkať nelegálnych migrantov, v takom prípade nemôže porušenie týchto práv uplatňovať sťažovateľ (čl. 127 ods. 1 ústavy).

III.2.3. K námietke nedostatočne zisteného skutkového stavu:

143. Vo vzťahu k námietke nedostatočne zisteného skutkového stavu (pozri body 35 a 36 odôvodnenia tohto uznesenia) ústavný súd uvádza, že aj táto bola sťažovateľom v dovolacom konaní uplatnená a najvyšší súd na ňu reagoval tým, že k tejto otázke sa už dostatočne vyjadril krajský súd. Je potrebné dodať, že najvyšší súd sa touto námietkou zaoberal aj v súvislosti s posúdením, či boli výsluchy nelegálnych migrantov vykonané v súlade so zákonom.

144. Treba pripomenúť, že podľa judikatúry najvyššieho súdu nie je dovolanie ako mimoriadny opravný prostriedok určené na revíziu skutkových zistení, ktoré urobili sudy prvého a druhého

stupňa (pozri napr. stanovisko trestnoprávneho kolégia najvyššieho súdu sp. zn. Tpj 39/2010, publikované v zbierke stanovísk a rozhodnutí R 3/2011). Tento názor sa opiera o znenie § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku, podľa ktorého dovolanie je možné podať, ak je rozhodnutie založené na nesprávnom právnom posúdení zisteného skutku alebo na nesprávnom použití iného hmotnoprávneho ustanovenia; správnosť a úplnosť zisteného skutku však dovolací súd nemôže skúmať a meniť. Preto je dovolací súd vždy viazaný konečným skutkovým zistením súdov nižšieho stupňa a vo vzťahu ku skutkovému stavu zistenému skôr konajúcimi súdmi vyjadrenému v tzv. skutkovej vete môže obvinený v rámci konania o dovolaní uplatňovať výlučne námietky právneho charakteru, avšak nikdy nie námietky skutkové.

145. Uvedená judikatúra najvyššieho súdu bola potvrdená aj ústavným súdom (pozri napr. II. ÚS 242/2021. Zároveň je však možné skutkové zistenia skôr konajúcich súdov preskúmať v dovolacom konaní z hľadiska náležitého vyrovnanie sa (v konečnom dôsledku odvolacím súdom) so všetkými podstatnými okolnosťami pre rozhodnutie vrátane skutkových, čo nie je identické s hodnotením dôkazov, avšak ide o integrálnu súčasť spravodlivého procesu, pokrývajúceho obhajobné práva obvineného, čím je založený dôvod dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku (IV. ÚS 546/2020).

146. Keďže správnosť skutkových zistení krajského súdu v otázke, či išlo v trestnej veci o nelegálnych migrantov, mohla byť predmetom prieskumu najvyššieho súdu len v rozsahu uvedenom v predchádzajúcom bode, ústavný súd posúdil, či sa najvyšší súd s týmto dovolacím dôvodom sťažovateľa v napadnutom uznesení vysporiadal adekvátnym, preskúmateľným a ústavnoprávne udržateľným spôsobom (IV. ÚS 546/2020, bod 16).

147. V tejto súvislosti ústavný súd uvádza, že v zmysle svojej judikatúry bude skúmať rozhodnutie najvyššieho súdu v spojení s rozhodnutím krajského súdu, pretože ich nemožno posudzovať izolovane a najvyšší súd na odôvodnenie rozhodnutia krajského súdu v tejto časti vo svojom rozhodnutí aj odkazuje (obdobne bod 55 odôvodnenia tohto uznesenia). Vzhľadom na vývoj judikatúry ústavného súdu a jej postupné osvojovanie si najvyšším súdom aj dovolateľmi ústavný súd pristupuje k prieskumu dotknutej otázky materiálne, s pomerne výraznou ingerenciou.

148. Krajský súd na strane 5 a 6 odôvodnenia svojho rozsudku uviedol, že samotný sťažovateľ sa na hlavnom pojednávaní pred okresným súdom priznal k spáchaniu skutku, ako bol tento opísaný v tzv. skutkovej vete rozsudku okresného súdu, a ani v písomnom odvolaní proti tomuto rozsudku nenamietal proti skutkovým zisteniam týkajúcim sa štátnej príslušnosti migrantov, resp. ich trvalého pobytu. Túto námietku po prvý raz použil až na verejnom zasadnutí pred krajským súdom, pričom tvrdil, že nebol vykonaný žiaden dôkaz (t. j. riadny úradný doklad totožnosti), z ktorého by vyplývalo, že migranti boli nelegálni, resp. že išlo o vietnamských občanov.

149. Krajský súd v odpovedi na uvedenú námietku poukázal na skutočnosť, že z dôkazov vykonaných okresným súdom, t. j. z úradných záznamov o predvedení osoby, ako aj z ich výsluchov v procesnom postavení svedkov, pri ktorých bol do konania pribratý tlmočník z jazyka vietnamského do jazyka slovenského, všetky osoby jednotne uvádzali, že sú občanmi Vietnamskej republiky, v ktorej majú aj trvalé bydlisko.

150. Krajský súd preto konštatoval, že dokazovanie vykonané okresným súdom bolo vykonané v súlade s § 2 ods. 10 Trestného poriadku, t. j. že skutkový stav bol zistený bez dôvodných pochybností, a to v rozsahu nevyhnutnom na rozhodnutie. Ústavný súd bez potreby vecnej korekcie týchto záverov poznamenáva, že toto ustanovenie sa týka orgánov činných v trestnom konaní, a nie súdu (§ 10 ods. 1, resp. ods. 4 Trestného poriadku), formulačne správne teda prokurátor v predmetnom rozsahu uniesol dôkazné bremeno, pri využití aj oprávnenia súdu podľa § 2 ods. 11 Trestného poriadku (nasledujúci bod tohto odôvodnenia).

151. V súlade s uvedeným krajský súd dokazovanie doplnil, a to prečítaním záznamov o zabezpečení výkonu rozhodnutia o administratívnom vyhostení štátneho príslušníka tretej krajiny, z obsahu ktorých vyplynulo, že štyri osoby, ktoré sťažovateľ prevážal v motorovom vozidle, boli vyhostené z územia Slovenskej republiky 9. júla 2018, pričom sami uvádzali, že trvalé bydlisko majú vo Vietnamskej republike, ktorej sú aj štátnymi občanmi.

152. Krajský súd následne uzavrel, že nezistil žiaden dôvod, pre ktorý by štyria svedkovia nepravdivo vypovedali o svojej štátnej príslušnosti, pričom opačný záver zo súdneho spisu nevyplýva.

153. Z odôvodnenia rozhodnutia krajského súdu v nadväznosti na všetky vykonané dôkazy potom vyplýva jediný záver, že osoby, ktoré sťažovateľ 8. júla 2018 prevážal v osobnom motorovom vozidle, boli štátnymi príslušníkmi Vietnamskej republiky, v ktorej aj mali trvalý pobyt. Z uvedeného dôvodu išlo o nelegálnych migrantov v zmysle § 355 ods. 2 Trestného zákona, t. j. o iných štátnych príslušníkov bez trvalého pobytu na území Slovenskej republiky.

154. Ústavný súd zdôrazňuje, že skutkové zistenia týkajúce sa štátneho občianstva a pobytu migrantov vyplývajú aj z takých dôkazov, ktorých zákonnosť a správnosť nenamietal ani samotný sťažovateľ, t. j. z listín týkajúcich sa administratívneho vyhostenia migrantov, ktoré boli v rámci dokazovania prečítané krajským súdom.

155. Z tohto dôvodu je už pri predbežnom prerokovaní návrhu zrejmé, že nenaplnenie dôvodu dovolania týkajúceho sa skutkového stavu [s náležitým podradením takých dovolacích námietok pod § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku] bolo zo strany najvyššieho súdu v spojení s uznesením krajského súdu ústavne udržateľne odôvodnené a taktiež zodpovedalo jeho ustálenej rozhodovacej činnosti, ktorá sa musí formovať aj v súvislosti s vyvíjajúcou sa judikatúrou ústavného súdu (v tomto zmysle však aj uplatňovanie dovolacích námietok pri obligatórnom zastúpení dovolateľa obhajcom). Zo strany najvyššieho súdu teda nedošlo k porušeniu ústavných práv sťažovateľa. Preto ani po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie by jej nebolo možné vyhovieť.

III.2.4. Závery vo vzťahu k uzneseniu najvyššieho súdu:

156. Z uvedeného vyplýva, že námietky sťažovateľa proti rozhodnutiu najvyššieho súdu neboli dôvodné a už pri predbežnom prerokovaní návrhu je zrejmé, že zo strany najvyššieho súdu nedošlo k porušeniu ústavných práv sťažovateľa. Preto ani po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie

konanie by jej nebolo možné vyhovieť, čo je dôvodom, aby ústavný súd v tejto časti odmietol ústavnú sťažnosť ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 3. mája 2022

Ladislav Duditš
predseda senátu